

Rozdział I. Zastosowanie nowoczesnych rozwiązań technologicznych w sądowym postępowaniu cywilnym

Komunikacja kształtuje świadomość oraz standardy nowoczesnego społeczeństwa, pełni funkcję integracyjną w aspekcie społecznym, gospodarczym i politycznym. Właśnie ta kompleksowość zmian sprawia, że procesy komunikowania się, wspomagane komputerowo, ulegają gwałtownym przemianom, tworząc nową jakość, która ma swoje określone konsekwencje społeczne i kulturowe¹. Nie pozostaje to bez wpływu na przepisy procesowe regulujące postępowanie przed sądami powszechnymi oraz organami administracji publicznej. Przeobrażeniu ulegają oczekiwania uczestników postępowania, a w konsekwencji również dotychczasowe instytucje procesowe oraz pozycja i rola organu. Jednostka zaczyna być postrzegana coraz częściej nie jako petent, lecz jako konsument usług publicznych, który oczekuje podnoszenia jakości ich zakresu, ilości oraz dostępności. W rezultacie informatyzacja stała się ważnym elementem zarządzania publicznego. Wykorzystanie technologii informatycznych w zarządzaniu publicznym jest jednak procesem złożonym, wymagającym podejścia interdyscyplinarnego nauk społecznych, prawnoadministracyjnych oraz technicznych.

Dla rozwoju nowej jakości niezwykle istotne znaczenie ma postawa władz publicznych. Instytucje publiczne niejako z zewnątrz mają wpływ na ewolucję stosunków pomiędzy podmiotami prywatnymi, korzystając z instrumentów regulacyjnych, informacyjnych, finansowych i organizacyjnych. Jednocześnie zmieniają one podejście do własnej roli w społeczeństwie, dostosowując metody i formy swojej działalności do potrzeb i oczekiwań pozostałych podmiotów społeczeństwa informacyjnego². Dlatego też prawo, które stanowi podstawę i ramę działań władz publicznych w demokratycznym państwie praw-

¹ Por. A. Kieras, M.S. Szczepański, U. Żydek-Bednarczyk, *Internet – społeczeństwo informacyjne – kultura*, s. 7.

² Por. G. Szpor, w: G. Szpor, Cz. Martysz, K. Wojsyk, *Ustawa o informatyzacji*, s. 13–14.

nym, „jawi się jako determinanta rozwoju społeczeństwa informacyjnego (...) i płaszczyzna kompromisu między potrzebą stabilizacji a koniecznością rozwoju”³. Społeczeństwo w dobie informacji oczekuje uproszczonego dostępu do informacji będącej w posiadaniu organów publicznych, możliwości jej przetwarzania na potrzeby toczących się postępowań, a przede wszystkim zapewnienia mechanizmów umożliwiających efektywny sposób wymiany informacji pomiędzy organami a uczestnikami postępowania. Nie jest to postulat adresowany wyłącznie do wymiaru sprawiedliwości, lecz do całej sfery publicznej i wszystkich podmiotów realizujących zadania publiczne.

§ 1. Model informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne

Pierwsze inicjatywy w obszarze informatyzacji sektora publicznego w Polsce pojawiły się dopiero kilkanaście lat temu, kiedy to działania legislacyjne zostały ukierunkowane na dostosowanie regulacji prawnych w zakresie wykorzystania technologii informacyjno-komunikacyjnych w administracji i usługach publicznych. Zgodnie z uchwałą Sejmu z 14.7.2000 r.⁴ rząd przyjął dwa dokumenty programowe, tj. „Cele i kierunki rozwoju społeczeństwa informacyjnego w Polsce” oraz stanowiący fundament polskiej strategii budowy społeczeństwa informacyjnego „ePolska – Plan działania na rzecz społeczeństwa informacyjnego w Polsce na lata 2001–2006”⁵. Pierwsze zmiany zostały wprowadzone w postępowaniu rejestrowym⁶ oraz w postępowaniu administracyj-

³ *Ibidem*.

⁴ Uchw. Sejmu RP z 14.7.2000 r. w sprawie budowania podstaw społeczeństwa informacyjnego w Polsce (MP Nr 22, poz. 448).

⁵ Program ePolska został zainspirowany inicjatywą europejską „eEurope 2002 – An Information Society for All”, której celem było przyspieszenie działań na rzecz transformacji społeczeństwa europejskiego w globalne społeczeństwo informacyjne. Zgodnie z założeniami strategii kluczowym zadaniem dla Polski było włączenie się w proces budowy ery informacyjnej poprzez wykorzystanie nowoczesnych technologii społeczeństwa informacyjnego, stwarzanie warunków dla zapewnienia bezpośredniego dostępu do informacji, kształtowanie świadomości społeczeństwa oraz rozwijanie jego potencjału intelektualnego i gospodarczego (por. ePolska – Plan działania na rzecz społeczeństwa informacyjnego w Polsce na lata 2001–2006, s. 5–8).

⁶ W KRSU przyjęto, że wniosek o wpis do KRS powinien być opatrzony bezpiecznym podpisem elektronicznym weryfikowanym za pomocą ważnego kwalifikowanego certyfikatu. Ustawa o KRS dostosowywała się systematycznie do zmieniającego się otoczenia. Od 1.1.2012 r. został w sposób szczególny uregulowany wpis do KRS spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, któ-

nym⁷, gdzie przewidziano możliwość komunikowania się z organem na odległość. W 2000 r. również w postępowaniu cywilnym wprowadzono pierwszy zwiastun nowej jakości w postaci dopuszczenia składania pism procesowych na elektronicznych nośnikach danych⁸. W 2001 r. wprowadzono informatyzację postępowania wieczystoksięgowego⁹, a w 2005 r. na gruncie postępowania administracyjnego interaktywne formularze¹⁰. Niezwykle istotną datą w szeroko rozumianej informatyzacji postępowania przed organami publicznymi jest 2010 r., kiedy do polskiego porządku prawnego w ramach postępowania cywilnego wprowadzono elektroniczne postępowanie upominawcze¹¹ oraz protokoły sądowe w postaci elektronicznej¹², a z kolei w ramach procedury administracyjnej przebudowano gruntownie model informatyzacji, dając podstawy do rozwoju elektronicznej platformy usług administracji publicznej (ePUAP)¹³.

Również przepisy unijne w coraz szerszym zakresie uwzględniały nowoczesne rozwiązania technologiczne, co miało istotny wpływ na krajowy porządek prawny. Tytułem przykładu można wskazać elektroniczną postać umowy ju-

rej umowę zawarto przy wykorzystaniu specjalnego wzorca, tzw. S-24. Por. ustawa z 1.4.2011 r. o zmianie ustawy – Kodeks spółek handlowych oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 92, poz. 531). W przypadku składania dokumentów, na podstawie których dokonuje się wpisu w KRS, istnieje konieczność opatrywania ich bezpiecznym podpisem elektronicznym weryfikowanym przy pomocy ważnego kwalifikowanego certyfikatu (zob. art. 694³ § 1 KPC). W przypadku natomiast spółki S-24 widać już wpływ elektronicznego postępowania upominawczego, bowiem mogą być także opatrzone innym podpisem elektronicznym, który spełnia wymagania dotyczące podpisu elektronicznego osób zawierających umowę takiej spółki (art. 694³ § 1¹ KPC).

⁷ Ustawa z 29.12.1998 r. o zmianie niektórych ustaw w związku z wdrożeniem reformy ustrojowej państwa (Dz.U. Nr 162, poz. 1126 ze zm.).

⁸ Ustawa z 24.5.2000 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego, ustawy o zastawie rejestrowym i rejestrze zastawów, ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych oraz ustawy o komornikach sądowych i egzekucji (Dz.U. Nr 48, poz. 554). W praktyce jednak rozwiązanie to z uwagi na brak zrealizowania delegacji ustawowej nie było nigdy wykorzystywane.

⁹ Ustawa z 11.5.2001 r. o zmianie ustawy o księgach wieczystych i hipotece, ustawy – Kodeks postępowania cywilnego, ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych oraz ustawy – Prawo o notariacie (Dz.U. Nr 63, poz. 635).

¹⁰ Ustawa z 17.2.2005 r. o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne (t.j. Dz.U. z 2014 r. poz. 1114).

¹¹ Ustawa z 9.1.2009 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego (Dz.U. Nr 26, poz. 156).

¹² Ustawa z 1.7.2010 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego (Dz.U. Nr 108, poz. 684).

¹³ Ustawa z 12.2.2010 r. o zmianie ustawy o informatyzacji podmiotów realizujących zadania publiczne oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 40, poz. 230).

rysydycyjnej¹⁴, doręczenia elektroniczne¹⁵ oraz dowody na odległość¹⁶. Jednak szczególne znaczenie dla kierunku informatyzacji europejskiego prawa procesowego cywilnego miało wprowadzenie w porządku unijnym europejskiego nakazu zapłaty oraz europejskiego postępowania w sprawach drobnych roszczeń¹⁷, co znalazło również bezpośrednie przełożenie na treść przepisów Kodeksu postępowania cywilnego.

Wymiar sprawiedliwości długi nie uwzględniał nowych kanałów komunikacji, w przeciwieństwie do administracji publicznej, która w tym obszarze zdecydowanie przodowała. Wskazać przy tym należy, że już na mocy ustawy z 29.12.1998 r. o zmianie niektórych ustaw w związku z wdrożeniem reformy ustrojowej państwa¹⁸ już w 1998 r. znowelizowano treść art. 63 KPA, który dotyczy wnoszenia podań do organu. W efekcie umożliwiono stronom, obok tradycyjnej formy pisemnej, telegrafu, dalekopisu oraz formy ustnej, inicjowanie postępowania również za pomocą telefaksu oraz poczty elektronicznej. Dopuszczenie tak wielu możliwości wnoszenia pism za pośrednictwem różnych środków umożliwiających komunikację na odległość¹⁹, bez zapewnienia wiary-

¹⁴ Por. art. 25 ust. 1 i 2 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) Nr 1215/2012 z 12.12.2012 r. w sprawie jurysdykcji i uznawania orzeczeń sądowych oraz ich wykonywania w sprawach cywilnych i handlowych (Dz.Urz. UE L Nr 351, s. 1–31) oraz art. 4 rozporządzenia Rady (WE) Nr 4/2009 z 18.12.2008 r. w sprawie jurysdykcji, prawa właściwego, uznawania i wykonywania orzeczeń oraz współpracy w zakresie zobowiązań alimentacyjnych handlowych (Dz.Urz. UE L Nr 7, s. 1–79).

¹⁵ Rozporządzenie Nr 1393/2007 Parlamentu Europejskiego i Rady z 13.11.2007 r. dotyczące doręczania w państwach członkowskich dokumentów sądowych i pozasądowych w sprawach cywilnych i handlowych (doręczanie dokumentów) oraz uchylające rozporządzenie Rady (WE) Nr 1348/2000 (Dz.Urz. UE L Nr 324, s. 79–120) oraz rozporządzenie (WE) Nr 805/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady z 21.4.2004 r. w sprawie utworzenia Europejskiego Tytułu Egzekucyjnego dla roszczeń bezspornych (Dz.Urz. UE L Nr 143, s. 15).

¹⁶ Rozporządzenie Rady (WE) Nr 1206/2001 z 28.5.2001 r. w sprawie współpracy między sądami Państw Członkowskich przy przeprowadzaniu dowodów w sprawach cywilnych lub handlowych (Dz.Urz. UE L Nr 174, s. 1). Szerzej na ten temat *J. Gołaczyński, Ł. Goździaszek*, Informatyzacja współpracy sądowej, w: *J. Gołaczyński* (red.), Informatyzacja postępowania sądowego, s. 13–35.

¹⁷ Rozporządzenie (WE) Nr 1896/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z 12.12.2006 r. ustanawiające postępowanie w sprawie europejskiego nakazu zapłaty (Dz.Urz. UE L Nr 399, s. 1–22) oraz rozporządzenie (WE) Nr 861/2007 Parlamentu Europejskiego i Rady z 11.7.2007 r. ustanawiające europejskie postępowanie w sprawie drobnych roszczeń (Dz.Urz. UE L Nr 199, s. 1–32). Szerzej na ten temat *J. Gołaczyński*, Informatyzacja postępowania, w: *J. Gołaczyński* (red.), Informatyzacja s. 73–78.

¹⁸ Dz.U. Nr 162, poz. 1126 ze zm.

¹⁹ Środkami komunikacji elektronicznej w rozumieniu ustawy z 18.7.2002 r. o świadczeniu usług drogą elektroniczną (t.j. Dz.U. z 2013 r. poz. 1422), są rozwiązania techniczne, w tym urządzenia teleinformatyczne i współpracujące z nimi narzędzia programowe, umożliwiające indywi-

godnych mechanizmów umożliwiających identyfikację osoby wnoszącej oraz brak możliwości dookreślenia wymogów technicznych złożonego podania, spotkało się jednak z krytyką w doktrynie. Skuteczne wniesienie podania przez stronę lub uczestnika postępowania uzależnione jest w przepisach procedury administracyjnej od zachowania przewidzianych prawem wymogów co do treści, formy oraz terminu. Niezbędne minimum to wskazanie osoby, od której pochodzi, jej adresu, treści żądania oraz podpisu. W przypadku gdy podanie wnoszone jest pisemnie lub ustnie do protokołu, istnieją techniczne możliwości zadośćuczynienia wymogom formalnym. Jednakże, gdy strona zdecydowała się na jeden z pozostałych środków, tj. telegraf, telefaks, dalekopis czy pocztę elektroniczną, tak złożone podanie – co do zasady – było obciążone brakiem formalnym, chyba że strona posłużyłaby się podpisem elektronicznym, co było możliwe jednak dopiero 3 lata po wejściu w życie omawianych przepisów, gdy wprowadzono instytucję podpisu elektronicznego²⁰. Ten stan

dualne porozumiewanie się na odległość przy wykorzystaniu transmisji danych między systemami teleinformatycznymi, a w szczególności poczta elektroniczna.

²⁰ Dopuszczenie składania podań za pośrednictwem poczty elektronicznej przewidziano w KPA jeszcze przed wejściu w życie ustawy z 18.9.2001 r. o podpisie elektronicznym. Początkowo ten kanał komunikacyjny był traktowany podobnie jak inne formy przewidziane w art. 63 § 1 KPA. Jak już wskazano każdorazowo złożenie podania za pośrednictwem poczty elektronicznej obciążone było co najmniej jednym brakiem formalnym z uwagi na niemożność złożenia podpisu. Spowodowało to bardzo poważne problemy w praktyce, bowiem organ z założenia został praktycznie pozbawiony możliwości wiarygodnej identyfikacji składającego podanie. Co więcej, tak złożone podanie nie spełniało *de facto* wymogu zachowania pisemnej formy czynności procesowych. Wprowadzenie instytucji podpisu elektronicznego, w tym przede wszystkim bezpiecznego podpisu elektronicznego, jeszcze bardziej skomplikowało ten proces. Część doktryny uznała, że podanie zawsze powinno zostać podpisane bezpiecznym podpisem elektronicznym celem zachowania formy pisemnej. Organom administracji publicznej nie zapewniono jednak właściwego zaplecza technicznego niezbędnego do weryfikacji podpisów elektronicznych. Druga koncepcja zakładała możliwość szerokiego posługiwania się pocztą elektroniczną, w tym również bez potrzeby stosowania bezpiecznego podpisu elektronicznego (por. *M. Butkiewicz*, Wnoszenie podań pocztą elektroniczną, s. 73 i n.). W praktyce pojawiały się sytuacje, kiedy po 2001 r. strona wszczyniała postępowanie, korzystając z poczty elektronicznej, ale nie posługując się bezpiecznym podpisem elektronicznym, co utrudniało, a czasami uniemożliwiała jej identyfikację. Zdarzało się, że taka wiadomość elektroniczna była wysyłana dodatkowo na losowo wybrany adres, czasami nawet na adres nie urzędu, lecz jego pracownika. W sytuacji, gdy w KPA brakowało stosowanych przepisów, podanie takie wydawałoby się, że należałoby uznać za wniesione skutecznie, aczkolwiek obciążone brakiem formalnym. Sytuacja nie ulegałaby zbyt zmianie, gdyby strona skorzystała z bezpiecznego podpisu elektronicznego, bowiem pojawiał się problem techniczny związany z tym, że organy administracji publicznej nie były wyposażone w odpowiednią infrastrukturę sprzętową, by dokonać weryfikacji podpisu. Jeżeli powyższe konkluzje zestawimy z założeniem, że skutki negatywne niedoposażenia organu nie powinny obciążać strony postępowania, to otwartym pozostawało za-

powodował również istotne komplikacje po stronie organu, który nie zawsze miał możliwości techniczne lub prawne, by procedować z tak złożonym podaniem, z uwagi na fakt, że pozostałe przepisy regulujące wymogi formalne podania²¹ pozostały bez zmian. Ponadto ustawodawca nie wprowadził analogicznych rozwiązań umożliwiających komunikację drogą elektroniczną²² w drugą stronę, tj. na linii pomiędzy organem a petentem. Komunikacja z organem za pośrednictwem środków komunikacji elektronicznej mogła się odbywać co najwyżej jednostronnie²³, co w efekcie rodziło swoistą hybrydowość postępowania, na co ówczesnie administracja publiczna nie była jeszcze przygotowana.

gadnienie, w jaki sposób należałoby załatwić wnioski złożone za pośrednictwem poczty elektronicznej przy wykorzystaniu bezpiecznego podpisu elektronicznego. Brakowało bowiem podstaw do wezwania do uzupełnienia podania, z uwagi na fakt, że podpis został złożony prawidłowo, tylko organ nie mógł przeprowadzić technicznie pełnej procedury weryfikacyjnej. Doktryna w większości przypadków opowiadała się za ewentualnym skorzystaniem w takiej sytuacji przez stronę z dobrodziejstwa wniosku o przywrócenie terminu, który należałoby uznać za w pełni zasadny w oparciu o obiektywne okoliczności (tak *M. Masternak*, w: *B. Brzeziński, M. Kalinowski, M. Masternak, A. Olesińska*, Ordynacja podatkowa, s. 574). Problem pojawiał się również z określeniem daty wniesienia podania, bowiem brakowało jednolitej platformy zapewniającej wiarygodny mechanizm umożliwiający oznaczenie daty [por. *A. Skóra*, Zastosowanie podpisu elektronicznego, w: *Z. Niewiadomski, Z. Cieślak* (red.), Prawo do dobrej administracji, s. 113 i n. oraz *I.W. Stembalski, W. Bochenek*, Zastosowanie środków elektronicznych w postępowaniu administracyjnym, a także *X. Konarski*, Wpływy prawa, w: *A. Drogoń, A. Lityński, G. Sibiga* (red.), *Miscellanea iuridica*, s. 207 i n.].

²¹ Pojęcie podania w tym kontekście obejmuje zarówno oznaczenie czynności procesowej strony dokonanej w celu wszczęcia postępowania zwykłego, ale i czynności podejmowane przez stronę w toku instancji oraz czynności procesowe strony w celu wszczęcia postępowania nadzwyczajnych. Zob. *B. Adamiak*, w: *B. Adamiak, J. Borkowski* (red.), Kodeks, s. 314.

²² Pojęcie „droga elektroniczna” zostało zdefiniowane w ustawie z 18.7.2002 r. o świadczeniu usług drogą elektroniczną (t.j. Dz.U. z 2013 r. poz. 1422), gdzie w art. 2 pkt 4 ustawodawca wskazał, że pod tym pojęciem należy rozumieć przekaz danych przesyłanych i otrzymywanych za pomocą urządzeń do elektronicznego przetwarzania i przechowywania danych, na indywidualne żądanie i bez jednoczesnej obecności stron (na odległość).

²³ Stosowanie środków komunikacji elektronicznej przewidywał ówczesnie jedynie art. 55 § 1 KPA w ramach tzw. uproszczonego dokonywania wezwania za pośrednictwem telegrafu, telefonu lub innych środków łączności (por. *X. Konarski, G. Sibiga*, Zastosowanie środków komunikacji elektronicznej, s. 65), co obejmowało również sieć Internet, w sytuacjach niecierpiących zwłoki. Jednakże, ten model komunikacji powodował i powoduje nadal szereg wątpliwości. Przepis ten nie przewiduje żadnych mechanizmów potwierdzania otrzymanej korespondencji. Brak również jest mechanizmów, które umożliwiłyby weryfikację, co do właściwego wskazania użytkownika danego adresu poczty elektronicznej. W tym kierunku poszedł również NSA, który w wyroku z 5.6.1996 r., odwołując się do wymagań nowoczesności i postępu technicznego, dopuścił doręczanie pism organu za pośrednictwem telefaksu, ale tylko wtedy, gdy jego odbiór zostanie potwierdzony (III SA 166/95, niepubl.). Poczta elektroniczna nie zawsze zapewnia analogiczne do faksu mechanizmy umożliwiające uzyskanie potwierdzenia doręczenia, a należy mieć na uwadze

Zidentyfikowane zagadnienia zaowocowały zainicjowaniem prac legislacyjnych, których celem było kompleksowe i efektywne uregulowanie zasad komunikacji drogą elektroniczną z organami administracji publicznej. Ustawodawca wszelkie kwestie związane z przedmiotową materią ujął ostatecznie w ramach jednej ustawy, tj. w InformatyzacjaU, a w zakresie nieuregulowanym odesłał do przepisów szczegółowych. Na mocy nowych regulacji obywatele uzyskali możliwość korzystania ze środków komunikacji elektronicznej w toku postępowania administracyjnego. Stworzenie korzystnego środowiska prawnego w dziedzinie społeczeństwa informacyjnego nastąpić miało przede wszystkim poprzez zapewnienie odpowiednich ram normatywnych dla funkcjonowania elektronicznej administracji²⁴. Pierwotnie przyjęte w ramach InformatyzacjaU regulacje nie spełniły jednak oczekiwań zarówno społeczeństwa, jak i legislatora²⁵. Większość rozwiązań została odrzucona przez praktykę i się nie przyjęła. Zaledwie ułamek obywateli korzystał z drogi elektronicznej, a komunikacja drogą „papierową”²⁶ nadal dominowała. Pokłosiem krytyki przedstawiciele doktryny i praktyki była kolejna ingerencja ustawodawcy, która zaowocowała obszerną nowelizacją ustawy o informatyzacji w postaci ustawy z 12.2.2010 r. o zmianie ustawy o informatyzacji podmiotów realizujących zadania publiczne oraz niektórych innych ustaw²⁷.

Zakres wprowadzonych zmian można podzielić na trzy główne grupy. Do pierwszej należy zaliczyć uporządkowanie przepisów, których obecne rozumienie wydaje się być inne niż było to w pierwotnym zamiarze ustawodawcy (np. informatyczny nośnik danych lub system teleinformatyczny). Do drugiej grupy należy zaliczyć zmiany usuwające z ustawy rozwiązania, które nie spraw-

koniczność zapewnienia stronie gwarancji ochrony uprawnień procesowych związanych z prawidłowym doręczaniem pism. Konkludując, w celu umożliwienia szerokiego dokonywania doręczeń drogą elektroniczną konieczne były w ramach procedury administracyjnej zmiany legislacyjne (por. *I. Stembalski, W. Bochenek, Zastosowanie środków elektronicznych w postępowaniu administracyjnym*, s. 8–10).

²⁴ Uzasadnienie do projektu ustawy o informatyzacji (Rządowy projekt ustawy o informatyzacji podmiotów realizujących zadania publiczne, druk sejmowy Sejmu IV kadencji Nr 1934), s. 27, <http://orka.sejm.gov.pl/Druki4ka.nsf/wgdruk/1934>.

²⁵ Szerzej na ten temat: *D. Szostek, Doręczanie i odbieranie pism*, w: *D. Szostek (red.), e-Administracja*, s. 51 i n.

²⁶ Posługiwanie się terminami „postać papierowa”, „droga papierowa” czy też „obrót papierowy” jest próbą scharakteryzowania jednym sformułowaniem innej drogi komunikacji z podmiotem publicznym niż za pośrednictwem środków komunikacji elektronicznej. Termin ten będzie stosowany właśnie w odniesieniu do tradycyjnego sposobu inicjowania i prowadzenia postępowania.

²⁷ Dz.U. Nr 40, poz. 230.

dziły się w praktyce i poddane zostały gruntownej krytyce w doktrynie prawa, czego przykładem jest likwidacja Krajowej Ewidencji Systemów Teleinformatycznych i Rejestrów Publicznych. Trzecia grupa zmian miała na celu wprowadzenie rozwiązań nowych, które w założeniu ustawodawcy miały stanowić impuls dla dalszego unowocześniania działań podmiotów realizujących zadania publiczne. Mając na uwadze fakt, że informatyzacja nie powinna polegać głównie na zmianach wewnątrz podmiotów publicznych, lecz przede wszystkim na udostępnianiu obywatelom i przedsiębiorcom usług, projektodawcy położyli szczególny nacisk na: ustanowienie prawidłowych podstaw prawnych dla usług publicznych, stworzenie warunków dla współpracy pomiędzy systemami, których obywatele i przedsiębiorcy używają (zagadnienia interoperacyjności), ułatwianie komunikacji z systemami (identyfikacja i uwierzytelnianie w systemach) i w końcu na usuwanie barier prawnych i proceduralnych w dostępie do usług oferowanych przez podmioty publiczne (zmiany w procedurze administracyjnej, instrukcjach kancelaryjnych, a także podkreślenie praw osób niepełnosprawnych)²⁸. W ramach nowelizacji dokonano wnikliwego przeglądu dotychczas obowiązujących przepisów. W konsekwencji dopuszczono obok bezpiecznego podpisu elektronicznego również inne metody identyfikacji użytkownika z organem, poszerzono zakres doręczeń elektronicznych, umożliwiono wgląd uprawnionym podmiotom do akt zdalnie za pośrednictwem Internetu (art. 73 KPA) oraz stworzono mechanizm wydawania zaświadczeń również w postaci elektronicznej (art. 217 KPA). Nowelizacja była ukierunkowana na użytkowników zewnętrznych (obywateli), aby rozwinąć interaktywną komunikację z urzędem. Płaszczyzną, która w założeniach projektodawców ma zapewniać zaawansowane mechanizmy dla tzw. usług wspólnych, jest elektroniczna Platforma Usług Administracji Publicznej (ePUAP)²⁹. Za pośrednictwem platformy ePUAP świadczone są usługi wykorzystujące elektroniczne kanały do komunikacji poprzez pojedynczy punkt dostępowy.

²⁸ Por. uzasadnienie do projektu ustawy o zmianie ustawy o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne, ustawy – Kodeks postępowania administracyjnego, ustawy – Ordynacja podatkowa oraz niektórych innych ustaw (druk sejmowy Sejmu VI kadencji Nr 2110), <http://orka.sejm.gov.pl/proc6.nsf/opisy/2110.htm>.

²⁹ W rozumieniu ustawy o informatyzacji ePUAP to system teleinformatyczny, w którym instytucje publiczne udostępniają usługi przez pojedynczy punkt dostępowy w sieci Internet (art. 3 pkt 13 InformatyzacjaU).

I. Zakres ustawy o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne

Od czasu wejścia w życie zakres podmiotowy i przedmiotowy samej InformatyzacjaU oraz wydanych na jej podstawie rozporządzeń budził liczne dyskusje w doktrynie. W założeniu ustawodawcy InformatyzacjaU miała być aktem horyzontalnym, który kompleksowo ureguje problematykę elektronicznej administracji w Polsce³⁰. Zakres podmiotowy obejmował początkowo wyłącznie administrację publiczną rozumianą jako aparat pomocniczy władzy wykonawczej, co obejmowało również sądy i organy kontroli, aczkolwiek jedynie w zakresie administracji sądowej, a nie jako organy władzy wymierzający sprawiedliwość. Zgodnie z treścią art. 1 ust. 1 pkt 6 ustawa ta w pierwotnym brzmieniu określała zasady wymiany informacji drogą elektroniczną, w tym dokumentów elektronicznych, pomiędzy podmiotami publicznymi a podmiotami niebędącymi podmiotami publicznymi, a także zasady ustalania i publikacji specyfikacji rozwiązań stosowanych w oprogramowaniu umożliwiającym łączenie i wymianę informacji, w tym przesłanie dokumentów elektronicznych pomiędzy systemami teleinformatycznymi podmiotów publicznych a systemami podmiotów niebędących podmiotami publicznymi³¹. W tym sen-

³⁰ Podmiotami publicznymi w rozumieniu ustawy są realizujące zadania publiczne organy administracji rządowej, organy kontroli państwowej i ochrony prawa, sądy, jednostki organizacyjne prokuratury, jednostki samorządu terytorialnego i ich organy, jednostki budżetowe, samorządowe zakłady budżetowe, samodzielne publiczne zakłady opieki zdrowotnej oraz spółki wykonujące działalność leczniczą w rozumieniu przepisów o działalności leczniczej, Zakład Ubezpieczeń Społecznych, Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego, Narodowy Fundusz Zdrowia, państwowe lub samorządowe osoby prawne utworzone na podstawie odrębnych ustaw w celu realizacji zadań publicznych (zwane podmiotami publicznymi), a także (w zakresie równego traktowania rozwiązań informatycznych) podmiot, któremu podmiot publiczny powierzył lub zlecił realizację zadania publicznego, jeżeli w związku z realizacją tego zadania istnieje obowiązek przekazywania informacji do lub od podmiotów niebędących organami administracji rządowej (art. 2 ust. 1 i 2 InformatyzacjaU).

³¹ Zakres ten uległ pewnym zmianom i zgodnie z obecnym brzmieniem InformatyzacjaU określa zasady dofinansowania projektów informatycznych o publicznym zastosowaniu, ustalenia minimalnych wymagań dla systemów teleinformatycznych używanych do realizacji zadań publicznych oraz dla rejestrów publicznych i wymiany informacji w postaci elektronicznej z podmiotami publicznymi oraz ustalania Krajowych Ram Interoperacyjności systemów teleinformatycznych w sposób gwarantujący neutralność technologiczną i jawność używanych standardów i specyfikacji, dostosowania systemów teleinformatycznych używanych do realizacji zadań publicznych do minimalnych wymagań dla systemów teleinformatycznych używanych do realizacji zadań publicznych oraz do Krajowych Ram Interoperacyjności systemów teleinformatycznych w sposób gwarantujący neutralność technologiczną i jawność używanych standardów i specyfi-

sie informatyzacja państwa oznacza informatyzację funkcji administracyjnej poszczególnych podmiotów publicznych działających w imieniu państwa lub z upoważnienia państwa.

Tym samym należy stanąć na stanowisku, że zakres podmiotowy i przedmiotowy zarówno InformatyzacjaU, jak i wydanych na jej podstawie rozporządzeń obejmował od samego początku nie tylko podmioty publiczne, ale również stronę postępowania administracyjnego³². Pewne wątpliwości w praktyce pojawiły się w kontekście sądów powszechnych oraz sądów administracyjnych. Zagadnienie to w kontekście art. 58 ust. 2 PodpElektroU stało się przedmiotem analizy przez NSA³³. Przywołany przepis w swej pierwotnej treści stanowił, że w terminie do 1.5.2008 r. organy władzy publicznej umożliwią odbiorcom usług certyfikacyjnych wnoszenie podań i wniosków oraz innych czynności w postaci elektronicznej w przypadkach, gdy przepisy prawa wymagają składania ich w określonej formie lub według określonego wzoru. W przywołanej uchwale wskazano, że przepis ten należy odczytywać łącznie z przepisami InformatyzacjaU i w tym zakresie należy odróżnić działalność administracyjną sądu (w znaczeniu organizacyjno-ustrojowym), a w zasadzie prezesa sądu, który w niektórych przypadkach występuje w roli organu administracji publicznej (np. w sprawach z zakresu dostępu do informacji publicznej), od działalności orzeczniczej sądu. W ocenie NSA przepisy InformatyzacjaU, jak również art. 58 ust. 2 PodpElektroU są adresowane do sądu wykonującego czynności z zakresu administracji sądowej, a nie czynności w postępowaniu sądowym. Obowiązki wynikające z tych przepisów sądy administracyjne realizują, umożliwiając składanie dokumentów elektronicznych poprzez in-

kacji, dostosowania rejestrów publicznych i wymiany informacji w postaci elektronicznej z podmiotami publicznymi do minimalnych wymagań dla rejestrów publicznych i wymiany informacji z podmiotami publicznymi oraz do Krajowych Ram Interoperacyjności systemów teleinformatycznych w sposób gwarantujący neutralność technologiczną i jawność używanych standardów i specyfikacji, kontroli projektów informatycznych o publicznym zastosowaniu, systemów teleinformatycznych używanych do realizacji zadań publicznych, rejestrów publicznych i wymiany informacji w postaci elektronicznej z podmiotami publicznymi, wymiany informacji drogą elektroniczną, w tym dokumentów elektronicznych, pomiędzy podmiotami publicznymi a podmiotami niebędącymi podmiotami publicznymi, ustalania i publikacji specyfikacji rozwiązań stosowanych w oprogramowaniu umożliwiającym łączenie i wymianę informacji, w tym przesłanie dokumentów elektronicznych, pomiędzy systemami teleinformatycznymi podmiotów publicznych a systemami podmiotów niebędącymi podmiotami publicznymi, funkcjonowania elektronicznej platformy usług administracji publicznej oraz zasady funkcjonowania centralnego repozytorium wzorów dokumentów elektronicznych.

³² W znaczeniu podmiotu niebędącego podmiotem publicznym.

³³ Uchw. NSA z 12.5.2014 r., I OPS 10/13, ONSAiWSA 2014, Nr 5, poz. 70.

formatyczne nośniki danych lub bezpośrednio na elektroniczne skrzynki podawcze każdego z sądów zlokalizowane na elektronicznej platformie usług administracji publicznej (ePUAP), m.in.: w sprawach dotyczących udostępnienia informacji publicznych, w postępowaniach uproszczonych w sprawie skarg i wniosków oraz wydawania zaświadczeń³⁴. Zagadnienie to było również przedmiotem analizy SN. W uchwale z 23.5.2012 r. (III CZP 9/12)³⁵ SN stanął na stanowisku, że ustawa o informatyzacji jest źródłem prawa administracyjnego, w związku z czym nie może bezpośrednio modyfikować sposobu działania władzy sądowniczej oraz stanowić podstawy informatyzacji postępowań w sprawach cywilnych i karnych. Ten kierunek został utrzymany w nowelizacji z 2010 r., aczkolwiek w znaczny sposób został powiększony katalog podmiotów objętych działaniem ustawy. Powyższe uwagi w zakresie dotyczącym sądów administracyjnych straciły aktualność wskutek nowelizacji ustawy o informatyzacji z 2014 r.³⁶, gdzie w art. 4 znowelizowano przepisy PrPostSAdm w kierunku szerszego wykorzystania systemów informatycznych umożliwiających komunikację drogą elektroniczną w toku postępowania sądownoadministracyjnego. Nowelizacja ta stanowiła pokłosie dotychczasowych doświadczeń, gdzie brak informatyzacji procedury administracyjnej negatywnie wpływał na funkcjonowanie sądów, w szczególności w zakresie realizacji kontroli działalności administracji publicznej, w przypadku gdy postępowanie przed organami administracji publicznej było realizowane przy wykorzystaniu środków komunikacji elektronicznej. W celu zniwelowania istniejącej dychotomii konieczne było zunifikowanie istniejących rozwiązań. Kierunek ten należy uznać za pożądaną w kontekście zapewnienia wspólnych ram dla zintegrowanej informatyzacji. Poza zakresem InformatyzacjaU w dalszym ciągu pozostały sądy powszechne w obszarze sprawowania przez nie wymiaru sprawiedliwości.

II. Administracja elektroniczna a informatyzacja postępowania sądowego

Podsumowując dotychczasowe inicjatywy podejmowane w obszarze informatyzacji administracji publicznej, można dojść do wniosku, że od dekady z niepowodzeniem próbuje się na tym polu zastąpić „biurowość papier-

³⁴ *Ibidem*.

³⁵ OSNC 2012, Nr 11, poz. 128.

³⁶ Ustawa z 10.1.2014 r. o zmianie ustawy o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2014 r. poz. 183 ze zm.).

rową” „biurowością elektroniczną”. Niestety jak dotąd, nie udało się wypracować sprawnego i uniwersalnego mechanizmu umożliwiającego efektywną, dwustronną komunikację, który spotkałby się z szeroką aprobatą po stronie użytkowników. Platforma ePUAP jest wykorzystywana tylko w niewielkim stopniu, a dominująca część komunikacji odbywa się wciąż drogą tradycyjną. Doświadczenia wypracowane w ramach informatyzacji administracji publicznej stanowią cenne źródło informacji w kontekście podejmowanych w sferze wymiaru sprawiedliwości inicjatyw, których celem jest stworzenie analogicznych mechanizmów, jednakże dostosowanych do potrzeb sądownictwa.

W obszarze wymiaru sprawiedliwości dotychczas brakowało kompleksowego i jednolitego dla całego postępowania mechanizmu w zakresie komunikacji z sądem z wykorzystaniem systemu teleinformatycznego obsługującego postępowania sądowe. Ostatnie lata przyniosły jednak zmiany w kierunku zbudowania spójnego modelu dla całego wymiaru sprawiedliwości. Zintensyfikowane działania zostały podjęte przede wszystkim na gruncie postępowania cywilnego. Wśród obecnych priorytetów informatycznych resortu sprawiedliwości można wyróżnić protokoły elektroniczne i ośrodki zarządzania informacją, portale dostępowe, tj. Portal Informacyjny i Portal Orzeczeń, jednolite repertorium elektroniczne, elektroniczny bankowy tytuł egzekucyjny, elektroniczne potwierdzenie odbioru oraz e-usługi w zakresie ksiąg wieczystych³⁷. Zmieniła się również optyka resortu. W Strategii modernizacji przestrzeni sprawiedliwości³⁸ zdefiniowano trzy główne postulaty, tj. powszechny dostęp do wymiaru sprawiedliwości, budowa spójności tej przestrzeni, a także zwiększenie partycypacji społecznej. Cechami tego nowego podejścia powinny być przede wszystkim ukierunkowanie na prawa obywatela i rozwiązywanie jego problemów natury prawnej, co w konsekwencji powinno przyczynić się do wzrostu zaufania.

Jednakże wykorzystanie elektronicznych kanałów komunikacyjnych w działalności sądów powinno mieć charakter przemyślany i systematyczny, a przede wszystkim służyć budowaniu sprawnych i rzetelnych procedur. „Odseparowanie procedur sądowych od osiągnięć w sferze ludzkiej, filozoficznej, jak również naukowej (w tym technologicznej) może prowadzić do szkodliwej izolacji, powodującej nieadekwatność i niefunkcjonalność wymiaru sprawiedliwości, rzutując na jego społeczny odbiór, w tym brak zaufania i autorytetu

³⁷ Por. J. Gołaczyński, *Priorytety*, s. 7–8.

³⁸ Por. *Strategia modernizacji przestrzeni sprawiedliwości w Polsce na lata 2014–2020*, www.ms.gov.pl/pl/dzialalnosc/strategia.

w społeczeństwie³⁹. Skoro prawo procesowe pełni funkcję służebną wobec społeczeństwa, to ważne, by dostosowało się ono do radykalnych przeobrażeń, jakie w ostatnich latach dokonały się w związku z postępującą informatyzacją. W efekcie konieczne są działania, które pozwolą osiągnąć spójny dla wymiaru sprawiedliwości system interoperacyjny ze stworzonymi dotychczas systemami, bazami danych czy też rejestrami publicznymi, a także optymalny i zapewniający pełną gamę usług system teleinformatyczny obsługujący postępowania sądowe. Kompleksowe podejście do obsługi procesów horyzontalnych oraz konieczność zapewnienia synergii pomiędzy działaniami podejmowanymi w różnych sektorach czy resortach wymaga centralnej koordynacji. Zadanie to w obszarze wymiaru sprawiedliwości powinno zostać przypisane Ministrowi Sprawiedliwości.

§ 2. Uprawnienia Ministra Sprawiedliwości w zakresie informatyzacji wymiaru sprawiedliwości

W obszarze wymiaru sprawiedliwości, wzorem rozwiązań przyjętych na gruncie elektronicznej administracji w InformatyzacjaU, niezbędne jest określenie ram prawnych dla stosowania nowych technologii. Konieczne jest również zapewnienie centralnego nadzoru nad występującymi procesami. W sferze administracji publicznej, koordynacją działań w obszarze informatyzacji administracji rządowej i samorządowej zajmuje się minister właściwy dla działu administracji rządowej dotyczącego informatyzacji⁴⁰. Na wzór rozwiązania przyjętego na gruncie InformatyzacjaU, w nowelizacji PrUSP⁴¹ w art. 175d został określony katalog otwarty zadań Ministra Sprawiedliwości z zakresu informatyzacji. Katalog ten jednak tylko pozornie pozostaje otwarty, bowiem determinowany jest przez treść zdania pierwszego. W treści § 1 w punktach zostały wymienione systemy centralne istniejące lub projektowane na przyszłość. Zadania te mają zgodnie z projektem polegać na projekto-

³⁹ Por. E. Gapska, Kreowanie wizerunku, s. 27.

⁴⁰ Por. art. 12a ustawy z 4.9.1997 r. o działach administracji rządowej (t.j. Dz.U. z 2015 r. poz. 812 ze zm.).

⁴¹ Rządowy projekt ustawy o zmianie ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych oraz niektórych innych ustaw (Druk sejmowy Nr 2680 Sejm VII kadencji) – ustawa z 20.2.2015 r. skierowana przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej do Trybunału Konstytucyjnego na podstawie art. 122 ust. 3 Konstytucji RP.

waniu, wdrażaniu, eksploatacji, integracji, rozwoju i udostępnieniu systemów teleinformatycznych obsługujących postępowanie sądowe lub sądy, zabezpieczeniu danych osobowych przetwarzanych w tych systemach, koordynowaniu tych działań i zapewnieniu możliwości wymiany danych pomiędzy tymi systemami. W szczególności powierzono Ministrowi Sprawiedliwości czynności związane z: administrowaniem i udostępnianiem sądom systemu teleinformatycznego zapewniającego transkrypcję zapisu dźwięku z przebiegu posiedzenia jawnego, administrowaniem i udostępnianiem sądom systemu teleinformatycznego zapewniającego sądom możliwość przechowywania i zabezpieczania akt spraw sądowych prowadzonych w całości lub w części w postaci elektronicznej, administrowaniem i udostępnianiem systemu teleinformatycznego, w którym jest prowadzony zbiór przesłanych przez prezesów sądów orzeczeń, umożliwieniem identyfikacji uczestników postępowań i ich pełnomocników w systemach teleinformatycznych obsługujących postępowanie sądowe lub sądy, jeżeli przepis szczególnie tak stanowi, a także świadczenie usług certyfikacyjnych.

Ustawa ta została skierowana przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej w ramach kontroli prewencyjnej do Trybunału Konstytucyjnego. W ocenie wnioskującego art. 1 pkt 39 ustawy nowelizującej w części obejmującej dodany art. 175a § 2 w zw. z art. 175a § 4 i art. 175d § 1 i 4 są niezgodne z art. 2, 173 w zw. z art. 10 ust. 1 oraz art. 47 w zw. z art. 31 ust. 3 i art. 51 ust. 2 Konstytucji RP. Z przyjętą w treści wniosku argumentacją nie sposób się jednak zgodzić. Zaskarżona ustawa zawiera m.in. zmiany ważne z punktu widzenia koniecznej centralizacji informatyzacji sądownictwa i związanych z nią uprawnień i obowiązków Ministra Sprawiedliwości w zakresie przetwarzania danych osobowych. Celem nowelizacji było m.in. określenie obowiązków Ministra Sprawiedliwości związanych z informatyzacją i obsługą informatyczną sądów, w tym stworzenie podstaw prawnych do prowadzenia przez Ministra Sprawiedliwości centralnych rejestrów biegłych i mediatorów. Dotychczas nie obowiązywały przepisy, które wprost przesądzałyby, że obowiązkiem Ministra Sprawiedliwości jest dostarczanie i obsługa systemów teleinformatycznych służących do wykonywania zadań z zakresu sprawowania wymiaru sprawiedliwości, ochrony prawnej lub działalności administracyjnej sądów. Stan prawny sprzed nowelizacji przyznawał Ministrowi Sprawiedliwości zbyt wąskie uprawnienia w tym zakresie. Spowodowało to, że dotychczas realizowany model informatyzacji charakteryzował się rozwiązaniami wyspowymi, które odpowiadały tylko potrzebom poszczególnych sądów. W efekcie powstało wiele rozwiązań informatycznych, które w danym konkretnym sądzie sprawdzały się, jednakże utrud-

niały wymianę danych w postaci elektronicznej pomiędzy różnymi sądami (np. niższej i wyższej instancji) bądź integrację rozwiązań informatycznych na obszarze sądów chociażby z danej apelacji (np. wymianę danych w postaci elektronicznej między sądami a prokuraturami, Policją itp.). Następowo także zróżnicowanie w poziomie i szybkości obsługi interesanta w poszczególnych sądach, co nie powinno mieć miejsca. Taki model informatyzacji charakteryzuje się ogromną czasochłonnością i kosztochłonnością. W sytuacji gdy Polska w 2015 r. wciąż nie posiada jednolitego systemu teleinformatycznego obsługującego sądy i postępowania sądowe, niemożliwe jest wdrożenie rozwiązań na wzór Elektronicznej Platformy Usług Administracji Publicznej, a jedyną alternatywą dla osobistego składania pism procesowych w biurze podawczym danego sądu nadal pozostaje korzystanie z usług operatora pocztowego. Polska, jako kraj członkowski Unii Europejskiej, wciąż pozostaje jednym z najslabiej z informatyzowanych państw. Konieczna stała się zmiana optyki w kierunku zapewnienia centralnej koordynacji działań związanych z informatyzacją sądownictwa przez Ministra Sprawiedliwości, czego wyrazem jest właśnie PrUSP.

Objęty kontrolą art. 175a § 2 PrUSP stanowi, że Minister Sprawiedliwości przetwarza dane stron, pełnomocników uczestników postępowań sądowych i innych osób uczestniczących w postępowaniach sądowych, zawarte w centralnych systemach teleinformatycznych obsługujących postępowanie sądowe lub sądy, na podstawie art. 175d § 1, oraz w rejestrach prowadzonych na podstawie przepisów odrębnych, w czasie niezbędnym do realizacji zadań wymienionych w art. 175d § 1 PrUSP. Przepis ten nie stanowi żadnego *novum* w zakresie związanym z przetwarzaniem danych osobowych użytkowników systemów teleinformatycznych⁴². W obszarze cyfrowej administracji zostały

⁴² Warto przypomnieć, że centralne przetwarzanie danych osobowych nie jest czymś nowym w obszarze samego wymiaru sprawiedliwości. Nie byłoby wszak centralnych rejestrów bez centralnego przetwarzania danych osobowych uczestników obrotu gospodarczego, czego przykładem są Elektroniczna Księga Wieczysta, Rejestr Zastawów oraz Krajowy Rejestr Sądowy, w tym przede wszystkim w zakresie spółek rejestrowanych przy wykorzystaniu wzorca umowy spółki udostępnionego w systemie teleinformatycznym. Centralna Informacja Ksiąg Wieczystych jest wszak komórką organizacyjną Ministerstwa Sprawiedliwości – § 2 ust. 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 27.11.2013 r. w sprawie Centralnej Informacji Ksiąg Wieczystych (Dz.U. z 2013 r. poz. 1407 ze zm.). Podobnie Centralna Informacja Krajowego Rejestru Sądowego, która tworzona jest przez Ministra Sprawiedliwości – art. 4 ust. 1 ustawy z 20.8.1997 r. o Krajowym Rejestrze Sądowym. To, czy Minister Sprawiedliwości przetwarza dane w systemach obsługujących Krajowy Rejestr Sądowy, Elektroniczną Księgę Wieczystą, Rejestr Zastawów czy też w przypadku wejścia w życie art. 175a § 2 na potrzeby realizacji zadań określonych w art. 175d § 1, nie zwiększa za-

przyjęte identyczne rozwiązania już w 2010 r. na mocy ustawy z 12.2.2010 r. o zmianie ustawy o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne oraz niektórych innych ustaw⁴³, kiedy do InformatyzacjaU dodany został art. 19a. Zgodnie z treścią przywołanego artykułu w ust. 2 minister właściwy do spraw informatyzacji jest administratorem danych użytkowników ePUAP w rozumieniu przepisów OchrDanychU. Podstawą tych zmian było założenie wprowadzenia do prawa polskiego podstaw prawnych dla działania Elektronicznej Platformy Usług Administracji Publicznej⁴⁴. Konieczność uzyskania uprawnień administratora danych osobowych w rozumieniu ustawy o ochronie danych osobowych przez Ministra właściwego ds. informatyzacji była niezbędna do powołania centralnej platformy świadczącej e-usługi. Analogiczne regulacje są konieczne również w obszarze wymiaru sprawiedliwości. Sytuacja, w której to prezes sądu jest administratorem danych osobowych przetwarzanych w systemie teleinformatycznym sądu, służącym do obsługi tzw. biurowości sądowej, hamuje realizację centralnych projektów informatycznych.

Mając na uwadze powyższe, należy stanąć na stanowisku, że przepisy PrUSP w zakresie dotyczącym informatyzacji sądownictwa stanowią wyraz kompromisu pomiędzy koniecznością centralizacji systemów informatycznych a potrzebą zachowania równowagi pomiędzy władzą wykonawczą a sądowniczą. Taki zamysł należy uznać za prawidłowy dla dalszych prac związanych z projektowaniem i wdrażaniem systemów informatycznych⁴⁵. W związku z powyższym przyjęte rozwiązanie trzeba uznać za pośrednie, zachowany bowiem został balans pomiędzy judykaturą a egzekutywą. Minister Sprawiedliwości ma zadanie zapewnić jedynie centralne systemy informatyczne dla sądów, natomiast nie uzyskuje uprawnień względem danych w nich zgromadzonych.

kresu jego uprawnień. Z całą stanowczością podkreślić należy, że przetwarzanie danych osobowych uczestników postępowania nie daje uprawnień Ministrowi Sprawiedliwości do wglądu do akt spraw (papierowych bądź elektronicznych), bowiem w tym zakresie administratorami danych osobowych pozostają poszczególni prezesi sądów. Ministrowi Sprawiedliwości nie stworzono ani prawnej, ani faktycznej możliwości opracowywania danych każdej kategorii osób będących uczestnikami postępowań sądowych (obawę taką wyrażono w treści wniosku Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej).

⁴³ Dz.U. Nr 40, poz. 230.

⁴⁴ Uzasadnienie do Druku sejmowego Nr 2110 Sejmu VI kadencji.

⁴⁵ Por. E. Ivanova, Pomysły resortu pachną Orwellem; E. Ivanova, Rewolucja niesie zagrożenia.